

СТАНОВИЩЕ

от

проф. днк Мария Антонова Шнитер

Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

за материалите, представени за участие в конкурс за заемане
на академичната длъжност ‘професор’
по професионално направление 2.1. Филология
за нуждите на секция

В конкурса за ‘професор’ в професионално направление Филология 2.1., по научната специалност Български език, обявен в Държавен вестник, бр. 22 от 15. 04. 2019 г., за нуждите на Секцията за история на българския език при ИБЕ – БАН, като единствен кандидат участва доц. д-р **Ивона Карачорова-Шуманова**. Като член на НЖ, утвърден със заповед № РД-09-14/07.05.2019 г., съм натоварена да изготвя следното становище:

1. Общо представяне на процедурата и кандидата

Предмет:

В определения от закона срок единствената кандидатка за заемането на академичната длъжност е представила комплект документи, който включва всички изискуеми компоненти и е изготвен в съответствие с формалните изисквания на ИБЕ – БАН. В конкурса доц. д-р Ивона Карачорова представя общо 53 научни публикации, от тях 1 монография, 2 студии, 49 научни статии, всички публикувани след нейната хабилитация (2000 г.). Тук не вземам предвид статията под № 12 от списъка, аналогична на № 15.

Представени са също данни за нейните участия в научни форуми в страната и чужбина (общо 27), за работата ѝ по научни проекти (общо 10 за периода 2009-2019 г., в два от които е ръководител) и за преподавателската ѝ работа.

Познавам кандидатката повече от три десетилетия и съм имала възможност да проследя нейното научно развитие и израстването ѝ като сериозен изследовател на старобългарските ръкописни паметници. Участието ѝ в обявения конкурс за професор е напълно естествен финал на една многогодишна кариера.

2. Обща характеристика на дейността на кандидата

Близо две десетилетия Ивона Карачорова преподава старобългарски и църковнославянски език в Пловдивския университет. Тя е автор на оригинален лекционен курс по църковнославянски език, подготвен специално за студентите, изучаващи теология в ПУ. Така тя поставя началото на профилираното обучение в това професионално направление, а оценката за работата ѝ в провежданите анкети със студентите е изключително позитивна. Представената за рецензиране научна продукция на кандидата може да бъде разгледана в три основни тематични кръга.

Първият и безспорно най-съществен от гледна точка на палеославистиката, включва **работите на Ивона Карачорова по изучаването на славянския Псалтир**. Това е нейната „запазена марка“ и темата, върху която тя защитава своята дисертация още през 1984 г. и която продължава да разработва след това. В рамките на настоящия конкурс трябва да отбележим на първо място подготвеното от нея издание на Боянския псалтир от XIII в. (№ 1 в списъка с публикации), което за първи път прави научно достойно в пълнота един от ценните и интересни ръкописни паметници в старобългарската традиция, сравнително слабо изучен досега, въпреки че е познат още от 1977 г. Богатият научен апарат, прецизната обработка на текста, лингвистичният и кодикологичен анализ и разнообразните приложения и индекси превръщат това издание в необходима съставка на всяка научна библиотека не само в славянския, но и в целия християнски научен свят.

На различни теми и аспекти от историята на славянския псалтир са посветени още една от двете студии (публикувана през 2012 г.), както и публикации № 1-6, 10-16, 18-22, 24, 26, 28-29, 31, 33, 39-40, 46 (т.е. 26 от общо 49 статии). В тях кандидатката обхваща и коментира разнообразни проблеми на старобългарската псалтирна традиция, като в някои случаи въвежда в обръщение непознати досега извори, докато в други – се връща към вече познати паметници, за да предложи нови гледни точки или аналитични подходи.

Втората група изследвания на Карачорова е посветена на **лексиката в съчиненията на патриарх Евтимий**. Тук заслужава да се отбележат приносите ѝ относно особеностите на словообразуването (№ 27), богословската и антиеретическата лексика (№ 42) и географските названия (№ 41). По технически причини нямаш достъп до упоменатите под №№ 25 и 36 статии, затова не мога да преценя тяхното съдържание. Предполагам, че след появата на

цялостния Речник на езика на Патриарх Евтимий¹ нейната работа върху словното богатство на Търновската школа ще продължи в нови интересни посоки.

През последните няколко години в работата на Ивона Карачорова се набелязва нова тематична област – **изследвания, свързани с апокрифните и заклинателните молитви** и тяхното присъствие в старобългарските ръкописи (№ 32, 34, 37, 38, 43-45). Тази безспорно изключително интересна част от старбългарската евхологична традиция досега е била обект по-скоро на обобщен текстов анализ от гл. т. на тяхната функционалност и употребата ѝ в социокултурния контекст на фолклора през късното средновековие. В работите на Карачорова за първи път се предлага текстологична обработка на молитвите, публикуване на някои от най-често срещаните текстове и последования, както и анализ на лексиката им.

Прилагайки актуалните наукометрични подходи, ще обобща оценката на научната продукция на кандидата за заемане на академичната длъжност „професор“ в няколко числа: тя включва една монография (за съжаление издадена в малко и не особено популярно издателство, което пречатства по-широкото ѝ разпространение, особено в чужбина); двете студии, както и 18 от общо 49 статии са публикувани в български периодични издания с научно рецензиране (NRS_24.06.19%20.pdf). Една от статиите е в издание, реферирано във WoS. Голяма част от нереферираните статии са публикувани в престижни научни издания (напр. петте статии в КМЕ), които не са обхванати от тази база данни. Публикациите в чужбина са общо 9 (2 от тях под печат). Значителна част от предложените за рецензиране трудове (7 статии) остават извън „полезрението“ на международните наукометрични инструменти. Това обаче не понижава тяхната научна значимост и реалната им „видимост“ в международния палеославистичен научен обмен, както можем да съдим по данните за забелязаните цитирания (общо 68), които ясно показват, че Ивона Карачорова е международно разпознаваем учен в своята специфична област на изследване.

4. Оценка на личния принос на кандидата

За всички ни е ясно, че работата със стари ръкописи е занимание самотно, изискващо отдаване и посвещение. Затова не е изненадващо, че преобладаващата част от научните

¹ Речник на езика на Патриарх Евтимий, ч. I, А-Н, С., УИ „Св. Климент Охридски“, 2019

трудовете на кандидата са самостоятелни (само една статия е в съавторство) и научните приноси в тях са напълно оригинални.

3. Критични забележки и препоръки

На фона на дългогодишната работа на Ивона Карачорова с ръкописен материал, изискващ (и възпитаващ) прецизност и дисциплина, бях изненадана от доста хаотичната форма и подредба на постъпките за рецензиране материали, която сериозно затрудни, а понякога възпрепятства запознаването ми с тяхното съдържание.

Бих препоръчала в бъдеще Карачорова да направи необходимото, за да заяви и утвърди заслуженото си място на познавач на Псалтира и експерт в славянската ръкописна традиция на международната научна „сцена“. Това би добавило напълно оправдано научно признание към нейната всеотдайна изследователска работа.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Документите и материалите, представени от Ивона Карачорова- Шуманова **отговарят на всички** изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на БАН.

Кандидатката в конкурса е представила значителен брой научни трудове, публикувани след материалите, използвани при защитата на ОНС ‘доктор’ и хабилитацията ѝ. Научната и преподавателската квалификация на доц. д-р Карачорова **е несъмнена**.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни приноси, намирам за основателно да дам убедено своята **положителна** оценка и да препоръчам на Научното жури да изготви доклад-предложение до Секцията за история на българския език при ИБЕ – БАН за избор на доц. д-р Ивона Карачорова на академичната длъжност ‘професор’ по професионално направление професионално направление Филология 2.1., по научната специалност Български език.

28.06. 2019 г.

Изготвил становището:

проф. д.н.к. Мария Шнитер

(ак. дл. н. ст. име фамилия)